

Piibli eksegees ja praktika 2023-2024 (VKTJ.02.05)

Kursuse maht- 6 EAP, 36 kontakttundi ja 120 tundi iseseisvat tööd

Kursuse nimi inglise keeles- Biblical exegesis and practice

Kursuse õppejõud- Sander Tulk, sandertulk@gmail.com, Margus Kask, margus.kask@kogudused.ee.

Õpiväljundid

Õppeaine lõpuks üliõpilane...

- tunneb piibliteksti eksegeesi üldiseid põhimõtteid;
- suudab etteantud tekstist lähtudes skemaatiliselt kirjeldada piibliteoste struktuuri;
- saab aru konteksti mõjust konkreetse teksti tähendusele ja arvestab sellega eksegeesis;
- on tuttav piibliteksti kirjanduslike eripäradega;
- eksegeesib piibliteksti jutlustamiseks vajalikul tasemel.

Hindamismeetodid ja hindamiskriteeriumid

Hindamismeetodid	Tähtaeg	Hindamiskriteeriumid
HM1 - Eksegeetilise töö kirjutamine (12000 tähemärki pikk) ja selle esitlus loengus ühe etteantud perikoobi põhjal (1Ms 1-11, vt Moodle esitatud nimekirja „Eksegeesi perikoobid“).	10.10 ja 24.11. 2023	<p>A- Töö järgib KUSi „Kirjalike tööde koostamise juhendit.“ Teemat on avatud adekvaatselt ja loogiliselt. Eksegeesi kirjutamisel on kasutatud loengutes ja seminarides läbivõetud ning ainekavas toodud kohustuslikke ja soovituslikke õppematerjale ning nendele lisaks vähemalt üht võõrkeelset Piibli kommentaari. Kasutatud on vähemalt 7 erinevat kirjanduslikku allikat.</p> <p>Töö on esitatud 3 päeva enne loengutundi (10.10.23 või 24.11.23) Moodlele.</p> <p>Töö on loengus ette kantud ~12 minuti jooksul. Peale ettekannet on vastatud kaasõppijate küsimustele.</p> <p>B – Töö järgib KUSi „Kirjalike tööde koostamise juhendit.“ Teemat on avatud adekvaatsel ja loogiliselt. Eksegeesi kirjutamisel on valdavalt kasutatud loengutes ja seminarides läbivõetud, ning ainekavas toodud kohustuslikke ja soovituslikke õppematerjale. Kasutatud on vähemalt 6 erinevat kirjanduslikku allikat.</p> <p>Töö on esitatud 3 päeva enne loengutundi (10.10.23 või 24.11.23) Moodlele.</p> <p>Töö on loengus ette kantud ~12 minuti jooksul. Peale ettekannet on vastatud kaasõppijate küsimustele.</p>

		<p>C – Töö järgib üldiselt KUSi „Kirjalike tööde koostamise juhendit.“ Teemat on avatud valdavalt adekvaatsel ja loogiliselt. Eksegeesi kirjutamisel on valdavalt kasutatud loengutes ja seminarides läbivõetut, ning ainekavas toodud kohustuslikke ja soovituslikke õppematerjale. Kasutatud on vähemalt 5 erinevat kirjanduslikku allikat. Töö on loengus ette kantud ~12 minuti jooksul. Peale ettekannet on vastatud kaasõppijate küsimustele.</p> <p>D – Töö järgib osaliselt KUSi „Kirjalike tööde koostamise juhendit.“ Teemat on osaliselt, kuid puudlikult avatud. Eksegeesi kirjutamisel on vähesel määral kasutatud loengutes ja seminarides läbivõetut, ning ainekavas toodud kohustuslikke ja soovituslikke õppematerjale. Kasutatud on vähemalt 4 erinevat kirjanduslikku allikat. Töö on loengus ette kantud ~12 minuti jooksul. Peale ettekannet on vastatud kaasõppijate küsimustele.</p> <p>E – Töö järgib väga vähesel määral KUSi „Kirjalike tööde koostamise juhendit.“ Teemat on puudlikult avatud. Eksegeesi kirjutamisel on väga vähesel määral kasutatud loengutes ja seminarides läbivõetut, ning ainekavas toodud kohustuslikke ja soovituslikke õppematerjale. Kasutatud on ainult 3 erinevat kirjanduslikku allikat. Töö on loengus ette kantud ~12 minuti jooksul. Peale ettekannet on pole selgelt vastatud kaasõppijate küsimustele.</p>
<p>HM2 - UT teksti eksegees Töös esitub: eksegeesi üldiste põhimõtete tundmine; konkreetse piibliteose struktuuri kirjeldamise oskus; perikoobi kirjanduslik eripära.</p>	<p>12.04.2024</p>	<p>A – töö vormistus vastab kehtivatele kirjalike tööde nõuetele, eksegeesi põhimõtete tundmine perikoobi eksegeesis on väljapaistval tasemel, rakendab süstemaatiliselt ja põhjendatult eksegeesi põhimõtteid ja samme perikoobi tähenduse avamiseks, oskab kirjeldada perikoobist lähtuvalt piibliteose struktuuri, selgitab veenvalt perikoobi kirjanduslikku eripära.</p> <p>B – töö vormistus vastab kehtivatele kirjalike tööde nõuetele, perikoobi eksegees peegeldab eksegeesi üldiseid põhimõtteid, rakendab eksegeesi</p>

		<p>põhimõtteid perikoobi tähenduse avamiseks, oskab näha piibliteose struktuuri, mõistab perikoobi kirjanduslikku eripära.</p> <p>C – töö vormistus vastab üldiselt kehtivatele kirjalike tööde nõuetele, rakendab osaliselt eksegeesi põhimõtteid ja samme perikoobi tähenduse avamisel, selgitab mõningal määral perikoobi kirjanduslikku eripära ja piibliteose struktuuri.</p> <p>D – töö vormistus vastab osaliselt kehtivatele kirjalike tööde nõuetele, rakendab raskustega eksegeesi põhimõtteid, selgitab vähesel määral perikoobi kirjanduslikku eripära ja piibliteose struktuuri.</p> <p>E – töö vormistus vastab väga vähesel määral kehtivatele kirjalike tööde nõuetele, rakendab suurte raskustega eksegeesi põhimõtteid, selgitab väga vähesel määral perikoobi kirjanduslikku eripära ja piibliteose struktuuri.</p>
<p>HM3 - Jutluse laiendatud kavand UT teksti eksegeesi põhjal. Jutluse kavandis peab väljenduma perikoobi konteksti mõju teksti tähendusele ja eksegeesi põhisammude rakendamise oskus praktilisel jutluse koostamise protsessis.</p>	<p>12.04. 2024</p>	<p>A – töös väljendub väljapaistval tasemel oskus tuua esile perikoobi konteksti mõju teksti tähendusele ja eksegeesi põhisammude rakendamine praktilises jutluse koostamise protsessis.</p> <p>B – töös väljendub oskus tuua esile perikoobi konteksti mõju teksti tähendusele ja eksegeesi põhisammude rakendamine praktilises jutluse koostamise protsessis.</p> <p>C – töös väljendub väga üldine oskus tuua esile perikoobi konteksti mõju teksti tähendusele ja eksegeesi üldiste põhisammude rakendamine praktilises jutluse koostamise protsessis.</p> <p>D – töös väljendub mõningane oskus tuua esile perikoobi konteksti mõju teksti tähendusele ja eksegeesi mõnede põhisammude rakendamine praktilises jutluse koostamise protsessis.</p> <p>E – töös väljendub nõrk oskus tuua esile perikoobi konteksti mõju teksti tähendusele ja nõrk eksegeesi põhisammude rakendamine praktilises jutluse koostamise protsessis.</p>

Lõpphinde kujunemine. Sooritatud peavad olema HM 1, HM 2 ja HM3 vastavalt hindamiskriteeriumidele. Õppeaine hinne on eristav ja kujuneb HM1, HM2 ja HM3 keskimise hinde põhjal.

Õppeprotsessi kirjeldus koos sessiaegadega

Eelnev töö	Sess	Kontaktundide selgitus
<p>Lugeda: Thielicke, H. <i>Kuidas maailm alguse sai. Inimene Piibli alglugudes.</i> Ja John J. Collins, <i>Introduction to The Hebrew Bible</i>, lk 1-22 (PDF Moodles)</p>	<p>30. aug (4t)</p>	<p>Loeng- Sissejuhatus Vanasse Testamenti, sissejuhatus eksegeetikasse Eksegeesi jaoks perikoopide jagamine õpilastele (S. Tulk)</p>
<p>Lugeda: William Sanford La Sor, David Allan Hubbard, Frederic William Bush. <i>Old Testament Survey- The Message, Form, and Background of the Old Testament.</i> Lk 68-88 (PDF Moodles) Ja Urmas Nõmmik, Randar Tashmut, <i>Sissejuhatus eksegeetikasse</i>, lk 9-22.</p> <p>Ülesanne: Lugeda hoolikalt etteantud perikoopt ja teha uurimuslikke märkmeid. Kasutada töölehte, koos küsimustega (tööleht Moodles)</p>	<p>15. sept (4t)</p>	<p>Loeng- Piibli alglugude eksegeetika Praktikum- Etteantud perikoopt analüüsimine ja märkmete kirjapanek (S. Tulk)</p>
<p>Ülesanne: Kirjutada eksegeetiline töö uuritava perikoopt põhjal. Saata õppejõule oma eksegees, et täiendavat tagasisidet saada (töö saata vähemalt 1 nädal enne loengut).</p> <p>HM 1</p>	<p>13. okt (4t)</p>	<p>Seminar Eksegeesi ettekandmine ja analüüs (S. Tulk)</p>
<p>HM1</p>	<p>24. nov (4t)</p>	<p>Seminar Eksegeesi ettekandmine ja analüüs (S. Tulk)</p>

-	15. dets (4t)	Loeng- " Kokkuvõte VT eksegeesist " (S. Tulk) Loeng – " UT eksegeesi sissejuhatus " UT perikoopide jagamine eksegeesiks üliõpilastele. (M. Kask)
Eelmises loengus saadud UT perikoobi eripäradega tutvumine, perikoobi üldise tutvustamise ettevalmistamine eesiseivaks loenguks lähtuvalt eksegeesi sammudest.	17. jaan (4t)	Praktikum – üliõpilased tutvustavad oma esimesi uurimistulemusi teksti eksegeesimisel. Näited eksegeesist. (M. Kask)
Lugeda: P. Roosimaa "Markuse evangeeliumi kirjanduslikust eripäradest" - leida ja kirjutada üles seosed eksegeesitava perikoobiga; eksegeesi seniste tulemuste tutvustamise ettevalmistus.	15. veebr (4t)	Loeng – evangeeliumite eripäradest, lähtudes eksegeesitavatest perikoopidest. Praktikum – eksegeesi seniste tulemuste tutvustamine. Näited eksegeesist. (M. Kask)
Eksegeesi tulemuste tutvustamise ettevalmistus.	15. märts (4 t)	Praktikum – eksegeesi seniste tulemuste tutvustamine. Näited eksegeesist. (M. Kask)
HM2 ja HM 3 Eksegeesi tulemuste rakendamine jutluse kavandi koostamiseks. Hindamiskriteeriumite esitamise ettevalmistus.	12. aprill (4t)	Praktikum – eksegeesi tulemuste ettekanded , a`12 min, millele lisanduvad küsimused ja arutelu. (M. Kask)

Kohustuslik kirjandus:

von Rad, G. *Genesisie alglood.* (Tartu: TÜ Usuteaduskond, 1995.)

Thielicke, H. *Kuidas maailm alguse sai. Inimene Piibli alghugudes.* (Tallinn: Logos 1993.)

Pohl, A. *Eksegees, meditatsioon, kontseptsioon.* (Tartu: Logos, 1997.)

Roosimaa, P. "Markuse evangeeliumi kirjanduslikust eripäradest" - *Evangeeliumi sünd.* (Tallinn: Allika, 2023), 45-135.

Silva, Moisés, toim. *New International Dictionary of New Testament Theology and Exegesis.* 5 vols. (Grand Rapids: Zondervan, 2014.) - perikoobiga seotud artiklid.

Brown C. (toim) *The New International Dictionary of New Testament Theology.* (Grand

Rapids: Zondervan, 1986). - perikoobiga seotud artiklid.

Freedman D. N. (toim) *The Anchor Bible Dictionary* (Doubleday, 1992).- perikoobiga seotud artiklid. (PDF Moodles)

La Sor, W. S & Hubbard, D. A & Bush, F. W. *Old Testament Survey- The Message, Form, and Background of the Old Testament.* (William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan 1989; Lk 68- 88) (PDF Moodles)

Rienecker, F. *Suur piiblileksikon.* (Tallinn: Logos, 2011).

Westermann, C. *Tuhat aastat ja üks päev,* (Tõlge eesti keelde: Elmar Salumaa; Logos kirjastus, 1995).

Collins, John J. *Introduction to the Hebrew Bible and Deutero-Canonical Books: Third Edition* (Minneapolis: Fortress Press, 2018) (PDF Moodles)

Nõmmik, U. ja Tasmuth. R. *Sissejuhatus eksegetikasse* (Tallinn: EELK Usuteaduse Instituut, 2006).
(https://www.academia.edu/1644046/Sissejuhatus_eksegetikasse._Meetodiopik_tudengitele_ja_kiriku_tootegijatele)

Valitud UT perikoobiga seonduvad UT teoste seletused.

Nt: **R. V. G. Tasker,** *Johannese evangeelium,* Tõlkinud Heikki Silvet, Tallinn: Logos kirjastus, 2002.

Ja teised kommentaarid *Sõna Seletuse* seeriast.

1997 aasta Piiblitõlge, mida võrrelda teiste väljaannetega (piibel.net jms).

Soovituslik kirjandus:

Walton, J. *Ancient Near Eastern Thought and The Old Testament* (Baker Academic, 2018).

Craigie, Peter C. *Ugarit and The Old Testament* (Eugene Oregon: Wipf & Stock, 2019).

Anderson, Bernhard W. *Contours of Old Testament Theology* (Minneapolis: Fortress Press, 2011).

Levin, C. *Vana Testament* (Tõlkinud Kadri Metsma, Tartu Ülikooli Kirjastus, 2010).

Jürma, E. *Suurest Paugust Aadamani* (Teekäija. 1/2009).

Roosimaa, P. "Jutluse piibellikud alused" *Homileetika* (Koostanud Lehtsaar, T, Soom, K. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2005; lk 39-60.)

Bruce F. F. *Uue Testamendi ajalugu.* (Tallinn: Logos, 2000).

Fischer, K. M. *Algkristlus*. (Tallinn: Logos, 1995).

Lohse, E. *Uue Testamendi tekkelugu* (Tartu: Eesti Üliõpilaste Seltsi Kirjastus, 1994).

Smend, R. *Vana Testamendi tekkelugu* (Tartu: Greif, 1996)

Wenham, G. *Rethinking Genesis 1-11: Gateway to the Bible* (USA: Cascade, 2015).

John J. O'Keefe & R.R Reno. *Sanctified Vision: An Introduction to Early Christian Interpretation of the Bible* (Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2005).

Lepajõe, M. *Kreeka-Eesti Uue Testamendi õppesõnastik. Kolmas, parandatud trükk* (Tallinn: Maarjamaa, 2011).